

Ks. Waldemar Preiss

*13 października 1936 r., † 16 lutego 2024 r.

Teolog ewangelicki,
biblista,
nauczyciel akademicki
Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie,
tłumacz ksiąg biblijnych Nowego Testamentu,
duszpasterz studentów luteran
Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie

CHRZEŚCIJAŃSKA AKADEMIA TEOLOGICZNA
w WARSZAWIE

Rok LXVI

Zeszyt 4

ROCZNIK TEOLOGICZNY

WARSZAWA 2024

REDAGUJE KOLEGIUM

dr hab. Jakub Ślawik, prof. ucz. – redaktor naczelny

dr hab. Jerzy Ostapczuk, prof. ucz. – zastępca redaktora naczelnego

prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński

dr hab. Borys Przedpełski, prof. ucz.

dr hab. Jerzy Sojka, prof. ucz. – sekretarz redakcji

MIĘDZYNARODOWA RADA NAUKOWA

JE metropolita prof. dr hab. Sawa (Michał Hrycuniak), ChAT

abp prof. dr hab. Jerzy Pańkowski, ChAT

bp prof. ucz. dr hab. Marcin Hintz, ChAT

prof. dr hab. Atanolij Aleksiejew, Państwowy Uniwersytet w Petersburgu

prof. dr Marcello Garzaniti, Uniwersytet we Florencji

prof. dr hab. Michael Meyer-Blanck, Uniwersytet w Bonn

prof. dr hab. Antoni Mironowicz, Uniwersytet w Białymstoku

prof. dr hab. Wiesław Przyczyna, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

prof. dr hab. Tadeusz Stegner, Uniwersytet Gdański

prof. dr Urs von Arx, Uniwersytet w Bernie

prof. dr hab. Piotr Wilczek, Uniwersytet Warszawski

Redakcja językowa – Kalina Wojciechowska
Korekta tekstów angielskich – Karen Wasilewska
Skład komputerowy – Jerzy Sojka

BWHEBB, BWHEBL, BWTRANSH [Hebrew]; BWGRKL, BWGRKN, and BWGRKI [Greek]

PostScript® Type 1 and TrueType fonts Copyright ©1994-2013 BibleWorks, LLC.

All rights reserved. These Biblical Greek and Hebrew fonts are used with permission
and are from BibleWorks (www.bibleworks.com)

ISSN 0239-2550

Wydano nakładem
Wydawnictwa Naukowego ChAT
ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa, tel. +48 22 635-68-55
Objętość ark. wyd.: 8,5. Nakład: 100 egz.
Druk: druk-24h.com.pl
ul. Zwycięstwa 10, 15-703 Białystok

SPIS TREŚCI

IN MEMORIAM

Ks. Waldemar Preiss	651
Prof. dr hab. Karol Toeplitz.....	653

ARTYKUŁY

ALEKSANDR VLADIMIROVIČ SIZIKOV, <i>Cultural Adaptation in Ancient Translations of Ben Sira</i>	655
KAZIMIERZ PEK, <i>Towards a Theology of the Intercession of the Holy Spirit. Pneumatological and ecumenical inspirations of Augustine of Hippo in letter 130</i>	673
ANDRZEJ BACZYŃSKI, <i>Istota sakramentu i wynikająca z niej mistyczna ważność sprawowanych sakramentów Cerkwi prawosławnej</i>	691
ARTUR ALEKSIEJUK, <i>Zapłodnienie pozaustrojowe z perspektywy Kościoła prawosławnego</i>	721
ANNA RYGOROWICZ-KUŹMA, <i>O zapożyczeniach greckich w polskiej terminologii prawosławnej</i>	759
RENATA ERNST-MILERSKA, <i>Szkoły ewangelickie w kontekście pluralistycznego środowiska edukacyjnego</i>	775

MATERIAŁY

ABP JERZY (PAŃKOWSKI), <i>Inauguracja Roku Akademickiego 2024/2025. Przemówienie rektorskie</i>	795
DOROTEUSZ SAWICKI, <i>100-lecie autokefalii Kościoła prawosławnego w Polsce</i>	805

KRONIKA

Międzynarodowa Konferencja Naukowa <i>Przemiany Ekumenizmu</i> (8 marca 2024) (JERZY SOJKA)	821
Seminarium ze studentami Uniwersytetu w Paderborn (20-21 marca 2024) (JERZY SOJKA).....	825
Symposium naukowe „Józef Padewski: Polak – Biskup – Męczennik” (10 maja 2024) (DAMIAN HERATYM).....	827

<i>X Ekumeniczne Forum Katechetyczne (24 maja 2024)</i> (ELŻBIETA BYRTEK).....	829
<i>Inauguracja Roku Akademickiego 2024/2025 w 70. rocznicę utworzenia Akademii (8 października 2025)(JAROSŁAW ZABROCKI).....</i>	833
<i>Ogólnopolska Konferencja Biblijno-Misjologiczna „Biblia-Dialog-Kultura” (7 listopada 2024) (KONRAD BUZAŁA).....</i>	837
Wykaz autorów	840
Recenzenci <i>Rocznika Teologicznego</i> w roku 2024	841

Contents

IN MEMORIAM

Ks. Waldemar Preiss	651
Prof. dr hab. Karol Toeplitz.....	653

ARTICLES

ALEKSANDR VLADIMIROVIČ SIZIKOV, <i>Cultural Adaptation in Ancient Translations of Ben Sira</i>	655
KAZIMIERZ PEK, <i>Towards a Theology of the Intercession of the Holy Spirit. Pneumatological and ecumenical inspirations of Augustine of Hippo in letter 130</i>	673
ANDRZEJ BACZYŃSKI, <i>The Essence of the Sacraments and the Consequent Mystical Validity of the Sacraments of the Orthodox Church</i>	691
ARTUR ALEKSIEJUK, <i>The extracorporeal fertilization (IVF) from the perspective of the Orthodox Church</i>	721
ANNA RYGOROWICZ-KUŹMA, <i>About Greek borrowings in Polish Orthodox terminology</i>	759
RENATA ERNST-MILERSKA, <i>Protestant schools in the context of a pluralistic educational environment</i>	775

MATERIAŁY

ABP JERZY (PAŃKOWSKI), <i>Inauguration of the Academic Year 2024/2025. Rector's speech</i>	795
DOROTEUSZ SAWICKI, <i>Celebrating the centenary of the Orthodox Church's autocephaly in Poland</i>	805

CHRONICLE

<i>International scientific conference „Transformations of ecumenism” (8th March 2024) (JERZY SOJKA)</i>	821
<i>Seminar with students of the University of Paderborn (20-21st March 2024) (JERZY SOJKA)</i>	825

<i>Scientific Symposium “Józef Padewski: Pole - Bishop - Martyr”</i> (10 th May 2024) (DAMIAN HERATYM)	827
<i>10th Ecumenical Catechetical Forum (24th May 2024)</i> (ELŻBIETA BYRTEK).....	829
<i>Inauguration of the Academic Year 2024/2025 on the 70th anniversary</i> <i>of the Academy (8th October 2025) (JAROSŁAW ZABROCKI).....</i>	833
<i>National Biblical-Missiological Conference “Bible-Dialogue-Culture”</i> (7 th November 2024) (KONRAD BUZAŁA)	837
List of authors	840
List of reviewers of <i>Theological Yearbook</i> in 2024	841